

‘Oku ke hoha‘a pe manavasi‘i na‘a uesia ho‘o mo‘ui?

‘Oku ‘i ai ‘a e ni‘ihi ‘oku nau hoha‘a mo manavasi‘i ‘i hono fakae‘a atu ke ‘ilolahia ‘a e ngaahi fakamatala fekau‘aki mo kinautolu ‘a ia ‘oku hā ‘i he lēsisita fili, ka ‘e ‘ikai hoko ia ke mole pe to‘o ai ‘a e totonu ke nau kau he fili.

Kapau ‘oku ke manavasi‘i koe‘uhi na‘a hoko ha fakatu‘utāmaki kiate koe pe ko ho fāmili, ‘e lava ‘o kole ke ke kau koe ‘i he lēsisita fakafufū pea ‘oku ‘ikai ke pulusi ia. Te mau tauhi ‘a e ngaahi fakamatala kotoa pē fekau‘aki mo koe ke malu pea ‘e ‘ikai ke ‘ave ia ki ha toe taha kehe.



vote.nz
0800 36 76 56

ROE47B 06/26 Tongan

Lēsisita ke fili.

‘Oku ke hoha‘a pe manavasi‘i na‘a uesia ho‘o mo‘ui?



**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI



Ko e founa ki hono fakahū ho hingoa he lēsisita 'oku 'ikai ke pulusi

Ko e kole ke lēsisita 'i he lēsisita fakafufū, 'e fiema'u ke ke fakafonu 'a e foomu 'oku fakapipiki ki he tohi ni 'o meili'i mai:

Kapau 'oku te'eki ai ke ke lēsisita, pe 'oku fiema'u ke fakatonutonu 'a e ngaahi fakamatala fekau'aki mo koe 'oku mau 'osi ma'u, 'e fiema'u ke ke toe fakafonu mo ha foomu lēsisita fili. Kapau 'oku ke fiema'u ha foomu lēsisita fili, vakai'i ha taha mei he ongo founa ko 'ena:

- telefoni **0800 36 76 56** pea te mau meili'i atu ha foomu lēsisita fili kiate koe
- a'utonu ki he uepisaiti **vote.nz** 'o fakahifo ai ha foomu 'o fakafonu pea fakafoki mai.



Ko e ha e ngaahi fakamatala makehe koia 'e tokoni mo poupou ki he 'eku kole?

'E fiema'u ke ke 'omai e ngaahi fakamatala ke mahino mei ai 'a e ngaahi 'uhinga 'oku totonu ai ke ke lēsisita fakafufū ai. 'O hange ko e ngaahi me'a ko ia 'oku ha atu 'i lalo ni. ('E 'ikai ke fiema'u ke 'omai kotoa 'a e ngaahi fakamatala ko'eni ka ke lava ai 'o kole):

- Ko ha tohi 'o fakahā mai 'a e 'uhinga 'e hoko ai ha faingata'a'ia kiate koe koe'uhi ko ho'o ngāue pe ko e tu'unga 'oku ke lolotonga 'i ai. 'E lava ke fai mai 'a e tohi ni 'e he ngāue'anga, loea, tokotaha ngāue tokoni (social worker), ko hao taukapo pe ko ha taha 'ilo 'i he komiuniti.
- Ko e 'omai ha tatau 'o ha tu'utu'uni malu'i mei he Fakamaau'angā (protection order) 'oku lolotonga fakahoko 'o fakatatau ki he lao houtamaki 'i he loto fāmili pe Family Violence Act 2018.
- Ko ha tatau 'o e tu'utu'uni malu'i (restraining order) mei he Fakamaau'anga 'oku lolotonga fakahoko 'o fakatatau ki he lao Harassment Act 1997.
- Ko ha fakamatala mei he 'ofisa polisi pe ko ha 'ofisa ngāue 'i he pilisone 'o fakamatala'i ai 'a e 'uhinga 'e kau kovi ai kiate koe mo ho fāmili kapau 'e pulusi 'a ho hingoa mo ho tu'asila.



'E fēfē kapau 'e liliu e ngaahi fakamatala fekau'aki mo koe?

'E fiema'u ke ke fakahā mai kapau 'e liliu e ngaahi fakamatala 'o hangē ko ho hingoa pe tu'asila 'oku ha he lēsisita. 'E lava ke ke fai ia 'aki ha'o fakafonu ha foomu lēsisita fo'ou 'o fakafoki mai kia kimautilu. Pea 'e lava ke ke kole ke fakafoki 'o kau ho hingoa 'i he lēsisita angamaheni 'o kapau kuo liliu 'a e tu'unga 'oku 'i ai 'a ho'o mo'ui.

Fetu'utaki 'imeili mai ki he Komisoni Fili 'i he **unpublished.roll@elections.govt.nz** kapau 'oku 'i ai ha me'a te ke fiema'u ke liliu.



'E fēfē 'a 'eku fili 'o kapau 'oku ou 'i he lēsisita fakafufū?

'E lava ke ke fili 'i ha fai'anga fili pe 'i ha fili fakafofonga Falealea pe ko ha fili si'i (by-election). 'E kau ho'o fili 'i he founa fili 'oku makehe ange (special vote) he 'oku 'ikai ke 'asi 'a ho hingoa 'i he lēsisita fili angamaheni 'oku 'i he ngaahi fai'anga fili.

'E fiema'u ke ke fakafonu e foomu makehe ke 'ave fakataha mo ho'o foomu pāloti (voting paper) ke lava 'o 'ilo ai 'a e vāhenga fili kuo ke 'osi lēsisita ai. 'E 'ikai fiema'u ke ke fakahā 'a ho tu'asila pe ko hao hingoa kimu'a atu 'i he foomu ni 'o kapau 'oku 'ikai te ke loto ke fai ia. Kaekehe, ko hono 'omai 'a e fakamatala ni 'e tokoni ia ke 'ilo'i papau ai 'oku lava mo ngofua ke ke fili. 'I ho'o a'u atu ki ha fai'anga fili, 'e 'i ai 'a e tokotaha ai te ne fakahinohino atu 'a e me'a ke fai.

'E fiema'u ke ke kole ki he 'ofisa faifili 'a e kosilio 'o e vāhenga 'oku ke nofo ai, ke 'oatu 'a ho'o pepa fili 'o kapau 'oku ke fie kau he fili 'o e ngaahi vāhenga fili fakakolo.

Complete this form to apply to go on the unpublished roll.

Full name:

Date of birth:

Contact phone number:

Email:

Address where you are enrolled to vote or have applied to enrol:

List the information provided to support your application:

✓ Please tick one of the following:

☐ I am already enrolled to vote

☐ I am not enrolled and I have enclosed a completed enrolment form

Signature:

Date:

Complete this form and return to the Electoral Commission.

Return by post to:

Electoral Commission, PO Box 190, Wellington 6140

or email a scanned copy or photo to:

unpublished.roll@elections.govt.nz

Remember to include any information that supports your application to register on the unpublished roll.

For more information visit **vote.nz**



**ELECTORAL
COMMISSION**
TE KAITIAKI TAKE KŌWHIRI